

4-SINFDA OT SO'Z TURKUMINI O'RGATISH JARAYONIDA O'QUVCHILARNING NUTQINI O'STIRISH.

Urganch davlat universiteti Pedagogika fakulteti

Boshlang'ich ta'lim yo'nalishi 3-kurs talabasi

Urazova Guli

Annotatsiya:4-sinfda ot so'z turkumini o'rgatishning asosiy maqsadi, o'quvchilarning nutqini o'stirish va tarbiyalashdir. Bu jarayon o'quvchilarni qo'llab-quvvatlash, ularning nutqini yanada rivojlantirish, ijodiy va fikr-bolalik qobiliyatlarini oshirish, ijtimoiy aloqalarni kuchaytirish va umumiy ta'limiy maqsadlarni amalga oshirishga xizmat qiladi.

Kalit so'zlar; Nutq, o'quvchilar, ot so'z turkumi, nutqni o'stirish, turkum, turli faollar;

Ot so'z turkumini o'rgatish jarayonida o'quvchilarning nutqini o'stirish uchun amaliy usullar va tadbirlar tavsiya etiladi. Misollar uchun, o'quvchilarga turkumning bir qismini takrorlash, o'zlarining o'ylashlarini ifodalash, turkumdagi so'zlarni ishlatish uchun savollar berish kabi usullar foydali bo'lishi mumkin. Turli o'quvchi faollari, o'quvchi hamkorliklari va o'yinlar ham nutqni o'stirishga yordam berish uchun qulay usullardir. Umid qilamiz, bu ma'lumotlar sizga yordam beradi!

4-sinfda ot so'z turkumini o'rgatish jarayonida o'quvchilarning nutqini o'stirish jarayoni juda muhimdir. Bu jarayon o'quvchilarning nutqini rivojlantirish va ularga qator bilan o'z fikrlarini ifoda qilish, ta'lim muhitida ishtirok etish va kommunikatsiya qobiliyatlarini oshirishga yordam beradi.

4-sinfda ot so'z turkumini o'rgatish jarayonida o'quvchilarning nutqini o'stirish uchun bir nechta tavsiyalar mavjud:

Ma'lumot bering: O'quvchilarga ot so'z turkumini tushunish va qo'llash uchun yaxshi bir ma'lumot berishga harakat qiling. Ot so'zning nima ekanligi, unda qanday

bo'linishlar mavjudligi, o'zgaruvchilar va sabablari haqida tushuncha berishingiz zarur.

Misollar berish: Ot so'z turkumini o'quvchilarga tushuntirish uchun misollar berish juda foydali bo'ladi. Ot so'z turkumiga misol olib kelish orqali, o'quvchilar ot so'zning tarkibi, qismlari va ularga misol berish orqali o'rganishlari mumkin.

Amaliy mashg'ulotlar: O'quvchilarning ot so'z turkumini o'rganishida amaliy mashg'ulotlar o'tkazish juda muhimdir. O'quvchilarga ot so'z turkumini ishlatishni o'rganish uchun misollar, topshiriqlar va gaplarni tuzish orqali amaliy mashg'ulotlar tashkil etish kerak.

Gaplashish: O'quvchilar bilan ot so'z turkumini o'rganish jarayonida qo'shimcha gaplashish ham muhimdir. O'quvchilar ot so'z turkumini o'rganishdagi savollarini, tushunchalarini o'zaro almashish orqali o'zlarining nutqini o'stirishadi.

O'quv materiallari: Ot so'z turkumini o'rgatish uchun o'quv materiallaridan foydalanish juda kerak. Bu materiallarning o'qish, yozish, tinglash, gaplashish, mashg'ulotlar, o'yinlar va boshqalar shakllari bo'lishi mumkin. Materiallar o'quvchilar uchun qiziqarli va o'rganishni qulaylashtiruvchi bo'lishi lozim.

Yangi so'zlar va qoidalar: Ot so'z turkumini o'rganish jarayonida o'quvchilarning so'zlar va qoidalar ro'yxatini yozib olishlari muhimdir. O'quvchilar yangi so'zlarni yodga olish, ularning ma'nolarini tushunish, qoidalarni to'g'ri qo'llash va to'g'rimi yozishga e'tibor berishlari kerak.

Muhokama va bahslashish: O'quvchilarning ot so'z turkumini o'rganish jarayonida muhokama va bahslashishlarini oshirish.

Nutqni tushunish: O'quvchilarga ot so'zning tushunchalarini o'rgatish bilan boshlanadi. Ot so'zning tavsifi, asosiy tushunchalari va umumiy ma'nosi haqida o'quvchilarga ma'lumot beriladi.

Misollar bilan ishlash: Misollar o'quvchilarga ot so'zning mavzusini tushunishda va o'z fikrlarini ifoda qilishda yordam beradi. O'qituvchi o'quvchilar bilan birgalikda

misollar tahlil qilishi va o'quvchilarni o'z fikrlarini ifoda qilishga keng imkoniyat berishi mumkin.

So'z tashkilini o'rgatish: O'quvchilarga ot so'zni qismlariga ajratish, so'zlarning asosiy qismi, talaffuzi, grammatik tuzilishi va so'z birliklarini tushunish o'rgatiladi. Misollar yordamida o'quvchilar ot so'zni to'g'ri tashkil etishni o'rganishadi.

Nutqni amalga oshirish: O'quvchilarga ot so'zni amalga oshirish imkonini berish juda muhimdir. Ular o'z fikrlarini to'g'ri va ishonchli ifoda qilishni o'rganishlari uchun har hafta kelgan mavzuni davom ettirishlari va nutqiy mashg'ulotlarda qatnashishlari tavsiya etiladi.

Til bilan ishlash: Nutqni o'stirish jarayonida o'quvchilarni til bilan ishlashning muhimligi haqida tushuntirish zarur. Qo'shimcha o'quv dasturlar va ko'rsatmalar orqali o'quvchilar nutqiy bilimlarini yanada rivojlantirishlari uchun kelgusi nutqiy mashg'ulotlar va yutuqlar tavsiya etiladi.

Xulosa qiladigan bo'lsak, ot so'z turkumini tushunish: Nutqni o'stirish jarayonida birinchi qadam, o'quvchilarga ot so'z turkumining ma'nosini tushunishni ta'lim etishdir. O'quvchilarni ot so'z turkumidagi kelajak, dam olish, negiz va sabab ko'rsatuvchi so'zlarga e'tibor berishni o'rganish juda muhimdir.

Turli faollarning ish birliklari: O'quvchilarga turkumni o'rganishda faollarning ish birliklaridan foydalanish ham muhimdir. O'quvchilar bir-birlari bilan muloqot qilish, turkum bilan bog'liq vazifalarni bajarish, o'yinlar va o'yinchoqlar orqali nutqni o'stirishga imkoniyat yaratish o'quvchilarning qiziqishini oshirishga yordam beradi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Yangi tahrirdagi Davlat ta'lim standarti. Toshkent.2005 yil.
2. Ona tili ta'limi muammolari. Jurnal. Til va adabiyot ta'limi.20015.
3. Roziqov o. O'zbek tilidan dars tiplari. T., "O'qituvchi", 2014.
4. Sayfullaeva R. Ta'lim jarayonida matn ustida ishlash omillari. To'plam. "O'zbek tili" IV doimiy anjumani materiallari T., 2004.

5. Umumiy o'rta ta'limning DTS. O'Z.RES. Xalq ta'limi vazirligining
axborotnomasi, 1-maxsus son. «Sharq», 2002.